

Dariusz Strzębicki

Elementy i usługi polskich rynków elektronicznych produktów rolnych

Elements and services of the Polish electronic markets of agricultural products

W opracowaniu zaprezentowano polskie rynki elektroniczne produktów rolnych. Omówiono główne różnice występujące pomiędzy tymi rynkami. Zidentyfikowane różnice dotyczą takich cech rynków elektronicznych jak: asortyment sprzedawanych produktów, zakres funkcji realizowanych przez rynki, elementy i części składowe rynków oraz modele dochodowe.

Wstęp

Począwszy od połowy lat dziewięćdziesiątych XX w. obserwujemy w Polsce, podobnie jak w innych krajach dynamiczny rozwój sieci Internet. Na świecie przybywa serwerów internetowych i komputerów podłączonych do Internetu. Równoczesnemu zjawisku coraz większej popularności Internetu wśród osób indywidualnych towarzyszy coraz powszechniejsze wykorzystanie Internetu w przedsiębiorstwach dla realizacji działań biznesowych. Coraz większa użyteczność Internetu wynika w dużej mierze między innymi z efektu sieciowego oznaczającego, że czym większa jest liczba osób/institucji, korzystających z danego medium tym większa jest użyteczność tego medium dla pojedynczej osoby/institucji¹. Innymi ważnymi czynnikami wpływającymi na użyteczność Internetu są łatwiejszy dostęp do sieci, szybsze łącza internetowe, coraz większa liczba narzędzi internetowych umożliwiających odkrywanie nowych możliwości medium przed osobami indywidualnymi i instytucjami. Internet jest dla przedsiębiorstw ważnym instrumentem komunikacji, ale jest również rynkiem². Takie cechy Internetu jak: multimedialność, interaktywność, hipertekstowość, duża pojemność informacyjna, globalny zasięg i wiele innych sprawiają, że możliwa jest migracja rynków ze świata fizycznego do wirtualnego. Przenoszenie się rynków tradycyjnych do elektronicznego medium można zaobserwować również w agrobiznesie. W artykule zostanie dokonana ocena rozwoju rynków elektronicznych w polskim agrobiznesie. Zamieszczono w nim charakterystykę wybranych rynków produktów rolnych w Internecie, jak również omówiono różnice pomiędzy tymi rynkami oraz kierunki ich rozwoju. Do porównania rynki wybrano w sposób celowy. Wybrano te rynki, które

---

¹ Efekt sieciowy. http://pl.wikipedia.org/wiki/Efekt_sieciowy

² D. Hoffman, T. Novak. Marketing in Hypermedia Computer Mediated Environments: Conceptual Foundations. *Journal of Marketing*, 60 (July) 1996, s. 55-60

zawierają odpowiednio dużą liczbę ofert kupna i sprzedaży jak również istnieją w Internecie co najmniej dwa lata.

Metodą badawczą zastosowaną w artykule jest obserwacja stron internetowych noszących znamiona rynków elektronicznych, które stanowią miejsca spotkań kupujących i sprzedających produkty rolne.

Istota i funkcje rynków elektronicznych

Rynki elektroniczne to wirtualne miejsca spotkań kupujących i sprzedających. W dobie rozwoju Internetu takim wirtualnym miejscem spotkań jest strona internetowa określonego rynku. Internet znacząco rozwinął rynki elektroniczne, choć na świecie znane już były rynki elektroniczne w agrobiznesie w latach osiemdziesiątych jeszcze przed pojawieniem się usługi WWW i były to rynki funkcjonujące w oparciu o sieci lokalne LAN (local area network). Pojęcie rynku elektronicznego ma szerokie jak i wąskie znaczenie. W szerokim znaczeniu rynkiem elektronicznym jest każda strona internetowa, na której jest prowadzona sprzedaż towarów. W takim rozumieniu do rynków elektronicznych można zaliczyć także sklepy internetowe. Jednakże mówiąc o rynkach elektronicznych najczęściej mamy na myśli rynki elektroniczne w wąskim znaczeniu, a mianowicie elektroniczne miejsca spotkań kupujących i sprzedających, gdzie zarówno kupującymi i sprzedającymi są przedsiębiorstwa. Zatem mówiąc o rynkach elektronicznych mamy najczęściej na myśli rynki typu B2B (Business-to-Business). Takie właśnie wąskie znaczenie rynków elektronicznych przyjęto również w opracowaniu.

Rynki elektroniczne można podzielić na³:

- Rynki prywatne – zazwyczaj tworzone przez przedsiębiorstwo pragnące sprzedawać lub kupować towary za pośrednictwem tego rynku. Są to rynki zamknięte, do których dostęp mają tylko podmioty zaakceptowane do uczestniczenia w rynku przez przedsiębiorstwo tworzące rynek.
- Rynki publiczne – tworzone najczęściej przez stronę trzecią nie występującą ani po stronie kupujących, ani po stronie sprzedających. W tym przypadku organizator rynku elektronicznego stara się zapewnić odpowiednie warunki dokonywania transakcji pomiędzy kupującymi i sprzedającymi dla osiągnięcia zysku.

Innym istotnym podziałem rynków elektronicznych jest podział ze względu na rodzaj towarów na które jest organizowany obrót na rynku. Wyróżnia się tu rynki⁴:

- Wertykalne (pionowe) – rynki obsługujące określoną branżę.
- Rynki horyzontalne (poziome) – rynki obsługujące przedsiębiorstwa z wielu branż.

---

³ Private electronic market. http://en.wikipedia.org/wiki/Private_electronic_market

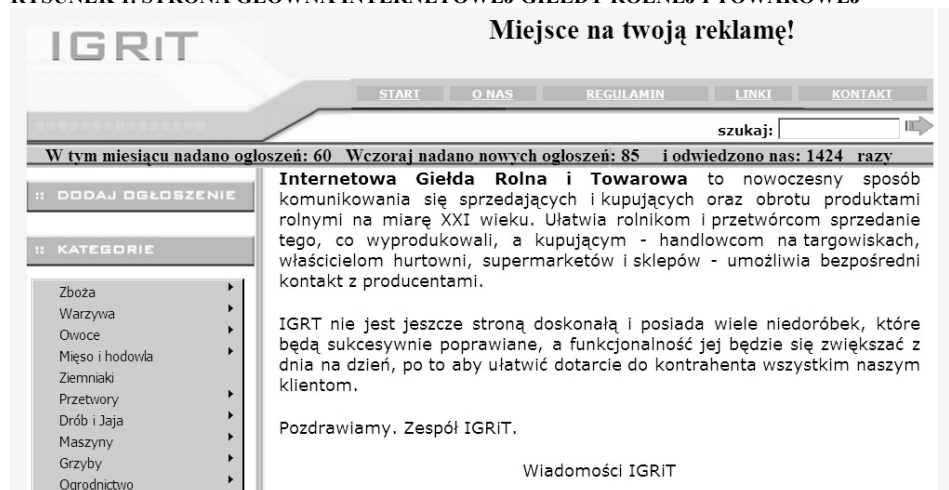
⁴ D. Lucking-Reiley, D. Spulber. Business-to-Business Electronic Commerce (2001) <http://www.u.arizona.edu/~dreiley/papers/B2B.pdf>, s.6.

Rynki elektroniczne, dla usprawnienia obrotu i przyciągnięcia do siebie jak największej liczby uczestników rynku udostępniają kupującym i sprzedającym korzystanie z wielu funkcji do których zaliczyć można np.: portal informacyjny zawierający aktualne informacje rynkowe, umożliwienie korzystania ze sprzedaży aukcyjnej, obsługa płatności, obsługa logistyczna itd. Zapewnienie przez rynki odpowiednich funkcji ma duży wpływ na liczbę korzystających z rynku, a co się z tym wiąże dochody rynku. Sukces rynku jest warunkowany liczbą uczestników ponieważ wiele rynków korzysta z takich źródeł dochodów jak: prowizje od wartości transakcji, opłaty za umieszczanie reklam, stała opłata za korzystanie z rynku itd.

Charakterystyka wybranych rynków elektronicznych

Pierwszym z opisywanych rynków jest Internetowa Giełda Rolna i Towarowa (IGRiT). Stronę internetową rynku IGRiT zaprezentowano na rysunku 1.

RYSunek 1. STRONA GŁÓWNA INTERNETOWEJ GIELDY ROLNEJ I TOWAROWEJ

Źródło: <http://www.igr.it.pl>

Jest to rynek elektroniczny w początkowej fazie rozwoju, gdyż jego główną część stanowi obszerna baza ofert sprzedających i kupujących. Główną funkcją IGRiT jest ułatwienie odnajdywania się na rynku sprzedających i kupujących. Jest to jednocześnie jedyna ważna funkcja tego rynku gdyż brak jest tu innych charakterystycznych dla rynków elektronicznych elementów takich jak np. portal informacyjny, czy możliwość zawierania transakcji online. Oferty kupna i sprzedaży nie są od siebie oddzielone, a ich przeglądanie odbywa się według rodzajów produktów (np. zboża, warzywa, owoce, mięso, ziemniaki). Aby zamieścić ofertę kupna lub sprzedaży w obrębie IGRiT należy wypełnić elektroniczny formularz, w którym znajdują się takie pola jak: rodzaj ogłoszenia (kupno, sprzedaż, zamiana), dział (wybór działu produktowego np. zboża), nazwa firmy lub imię i nazwisko, adres, województwo, telefon, fax, e-mail, adres strony WWW, numer komunikatora (np. GG, Skype). W formularzu znajduje się też pole służące swobodnemu opisowi produktu i ceny. W jednym dniu zamieszczono 85 nowych ogłoszeń (informację tę możemy wyczytać z

rysunku 1). Twórcy IGRiT dbają o aktualność ofert, gdyż oferty starsze niż 3 miesiące są usuwane z bazy danych. Zwiększa to aktualność i wartość informacyjną bazy, a tym samym atrakcyjność całego rynku elektronicznego. IGRiT jest rynkiem w początkowym stadium rozwoju i z informacji dostępnych na stronie WWW trudno określić, czy rynek generuje już jakieś dochody. Rynek ten prawdopodobnie dąży do osiągnięcia odpowiedniego stopnia popularności wśród internautów po to by w przyszłości móc czerpać dochody ze sprzedaży powierzchni reklamowej. Wniosek ten można wysnuć z faktu, że na stronie IGRiT znajdują się bannery różnych instytucji. Kolejnym opisywanym rynkiem elektronicznym jest Giełda Rolna. Na rysunku 2 przedstawiono stronę główną Giełdy Rolnej.

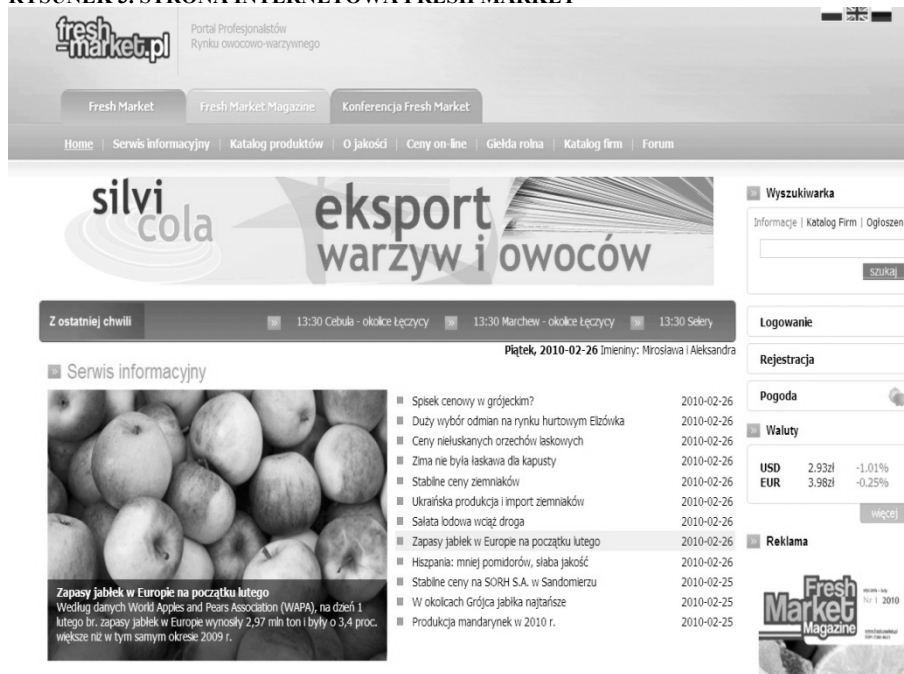
RYСУNEK 2. STRONA INTERNETOWA GIEŁDY ROLNEJ

Źródło: www.gieldarolna.pl

Rynek ten jest podobny do rynku IGRiT. Główną część rynku stanowi baza ofert kupna i sprzedaży. Możliwość przeglądania ofert jest tu wzbogacona o wyszukiwarkę, która umożliwia wyszukiwanie ofert według słów kluczowych. Przeglądający oferty mają możliwość skorzystania z dołączonego do nich formularza interaktywnego, który umożliwia szybki kontakt z wystawcą oferty. Zamieszczanie ofert jest bezpłatne jednakże wcześniej należy przejść procedurę rejestracji w serwisie i logowania. Źródłem dochodu dla tego rynku elektronicznego jest opłata za powierzchnie reklamową. Cennik reklamy jest zamieszczony na stronie rynku.

Następnym wybranym do charakterystyki rynkiem jest Fresh Market. Stronę główną Fresh Market zaprezentowano na rysunku 3.

RYSUNEK 3. STRONA INTERNETOWA FRESH MARKET

Źródło: www.fresh-market.pl

Jest to rynek bardziej wyspecjalizowany pod względem produktowym niż rynki poprzednio opisywane, gdyż jest to elektroniczny rynek owoców i warzyw. Fresh Market realizuje również więcej usług względem uczestników rynku w porównaniu z opisywanymi uprzednio rynkami. W obrębie serwisu oprócz bazy ofert kupna i sprzedaży znajdują się katalog firm związanych z produkcją i obrotem owocami i warzywami oraz rozbudowany portal informacyjny poświęcony branży owoców i warzyw. Strona WWW rynku prowadzona jest w języku polskim, angielskim i rosyjskim co świadczy o tym, że rynek obsługuje również podmioty zagraniczne. Rynek ten czerpie dochody z reklam.

Kolejnym rynkiem elektronicznym jest Internetowa Giełda NetBrokers. Stronę główną NetBrokers zaprezentowano na rysunku 4.

RYSUNEK 4. STRONA INTERNETOWA NETBROKERS

Źródło: <http://www.netbrokers.pl>

Rynek ten składa się z dwóch części. Pierwszą jest bogaty portal informacyjny dotyczący rynku rolnego, w którym zawarte są notowania cen, wiadomości i analizy, komentarze i wiele innych informacji rynku rolnego. Drugą część stanowi baza ofert kupna i sprzedaży umożliwiającą wyszukiwanie i prezentowanie ofert kupna i sprzedaży. Oprogramowanie komputerowe bazy ofert zapewnia gromadzenie danych o ofertach i równocześnie kojarzy pasujące do siebie nawzajem przeciwstawne oferty kupna i sprzedaży. Zatem proces dopasowywania ofert jest tu zautomatyzowany. Oferty kupna i sprzedaży dotyczą w przeważającej mierze produktów mięsnych. Głównym źródłem dochodu jest abonament płacony przez uczestników rynku za możliwość korzystania z bazy ofert.

Ostatnim opisywanym rynkiem jest e-WGT. Stronę główną e-WGT zaprezentowano na rysunku 5.

RYСУNEK 5. STRONA INTERNETOWA E-WGT

The screenshot displays the e-WGT S.A. website interface. At the top, there is a navigation bar with 'START', 'Tabela Ofert', 'Przetargi', 'Informacje', 'O nas', and 'Szukaj'. Below this, there are sub-navigators for 'Gielda Nasion', 'Gielda Zboż', 'Gielda Oleistych', 'Gielda Żywca', and 'Inne towary'. The main content area is divided into several sections:

- Ważne:** A section with news and links regarding the euro exchange rate and export/import duties.
- Tabela Ofert (ost. oferty i ogłoszenia):** A table listing various agricultural products and their prices.

Towar	Ilość	Cena
S Saletra amonowa	50 t	880.00zł/t
K Pszenica	500 t	470.00zł/t
S Jęczmień jary	10 t	1050.00zł/t
S Jęczmień jary	10 t	1050.00zł/t
S Inny	800 t	1900.00zł/t
S Nawozy NPK	96 t	1170.00zł/t
- Oferty przetargowe:** A table listing tender offers for various products.

Towar	Ilość	Cena od
S Pszenica konsum.	20 041 t	460.00zł/t
S Pótitusze wieprz.	670 t	4.30zł/kg
S Pótitusze wieprz.	400 t	4.40zł/kg
- Wyniki przetargów:** A table showing the results of tenders.

Towar	Ilość	Cena Śr.
Pótitusze wieprz.	225 t	4.40zł/kg
Pótitusze wieprz.	90 t	4.30zł/kg
- Publikacje:** A section for articles and news.
- Nowości:** A section for news, including a headline '23.03.2010 – Rynek giełdowy zboż i oleistych'.
- Ceny terminowe:** A section for futures prices, including a table for 'MATIF' and 'CBOT' contracts.

Instrument	Symbol	Cena
Kukurydza	CZE10	↑ 532.10zł/t
Pszenica kons.	MAJ10	↑ 495.91zł/t
Rzepak	MAJ10	↑ 1168.86zł/t
- Edukacja - kontrakty terminowe:** A section for educational content and contract types.

Źródło: <https://www.ewgt.com.pl>

Jest to rynek elektroniczny powstały na skutek wydzielenia się rynku transakcji rzeczywistych z Warszawskiej Giełdy Towarowej. Na e-WGT odbywa się obrót na takie towary jak np. zboża, żywiec, nasiona. Uczestnicy rynku mają różny zakres kompetencji w zależności od rodzaju członkostwa. Z rodzajem członkostwa wiąże się również zakres usług, z których uczestnik rynku może korzystać. Rynek e-WGT oferuje szeroki zakres usług w porównaniu z opisywanymi wcześniej rynkami. Można do nich zaliczyć portal informacyjny dotyczący rynku produktów rolnych, możliwość zamieszczania i przeglądania ofert kupna i sprzedaży, aukcje internetowe produktów rolnych, pośrednictwo w dokonywaniu transakcji, obsługa transakcji wraz z bezpiecznym mechanizmem zawierania transakcji pomiędzy uczestnikami rynku. Bezpieczeństwo transakcji zapewniane jest przez e-WGT w ten sposób, że kupujący wpłaca pieniądze na rachunek e-WGT. Dopiero gdy kupujący potwierdzi otrzymanie towaru i nie zgłosi żadnych zastrzeżeń pieniądze kupującego przelewa się z konta e-WGT na rachunek sprzedającego. e-WGT jest największą w Polsce internetową platformą towarową i rynek ten stale rozszerza się oferując nowe usługi dla uczestników rynku. Rynek czerpie dochody z opłat od uczestników za zrealizowane transakcje w obrębie rynku. Opłaty stanowią procent od wartości transakcji.

Wnioski

W opracowaniu scharakteryzowano pięć rynków elektronicznych związanych z obrotem produktami rolnymi. Rynki te należą do najlepiej rozwiniętych platform handlowych branży agrobiznesu w kraju. Z opisu poszczególnych rynków wynika, że

różnią się one pod względem zakresu realizowanych funkcji. Cechą wspólną wszystkich opisywanych rynków jest obszerna baza ofert kupna i sprzedaży produktów rolnych. Bazy te różnią się między sobą pod względem sposobu ich organizacji. Bardziej rozwinięte rynki elektroniczne zaopatrzone są w istotny element jakim jest portal informacyjny. Ważną rolą portalu informacyjnego wykorzystywanego na tych rynkach jest przyciągnięcie jak największej liczby potencjalnych kupujących i sprzedających. Dominującym źródłem dochodów opisywanych rynków jest opłata za reklamę na stronach rynku. Zidentyfikowano również opłatę abonamentową za używanie serwisu oraz opłatę jako procent od wartości transakcji. Wszystkie z opisywanych wyżej rynków tworzone są przez strony trzecie, nie reprezentujące ani strony podaźowej, ani popytowej. Rynki te można również zaliczyć do rynków publicznych. Zaprezentowane rynki różnią się między sobą pod względem rozwoju. Można jednak stwierdzić, że podstawową funkcją tych rynków jest umożliwienie odnajdywania się na rynku kupujących i sprzedających. Opisywane rynki w mniejszym stopniu są nastawione na obsługę transakcji między uczestnikami rynku.

Literatura

1. Efekt sieciowy. http://pl.wikipedia.org/wiki/Efekt_sieciowy
2. Hoffman D., Novak T.. Marketing in Hypermedia Computer Mediated Environments: Conceptual Foundations. Journal of Marketing, 60 (July) 1996, s. 55-60
3. Lucking-Reiley D., Spulber D. Business-to-Business Electronic Commerce (2001) <http://www.u.arizona.edu/~dreiley/papers/B2B.pdf>
4. Private electronic market. http://en.wikipedia.org/wiki/Private_electronic_market
5. www.ewgt.com.pl
6. www.fresh-market.pl
7. www.gieldarolna.pl
8. www.gieldarolna.pl
9. www.igrit.pl
10. www.netbrokers.pl

Summary

The paper discusses operation of the Polish electronic markets of agri-food products. The markets differ from each other in many features. The main differences identified are connected with features such as the range of products, scope of realized functions and income model.

Informacje o autorze:

Dr Dariusz Strzębicki

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego

Wydział Nauk Ekonomicznych

Katedra Polityki Europejskiej, Finansów Publicznych i Marketingu

ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa

e+mail: dariusz_strzebicki@sggw.pl